

Jírovec maďal (koňský kaštan)

(*Aesculus hippocastanum*)

Znaky:

Opadavý, až 30 m vysoký strom s kmenem o průměru až 2 m. **Borka** zpočátku hladká, šedohnědá, později až červenohnědá, odlupující se v malých šupinách. Pupeny velké, silně lepkavé, hnědé až červenohnědé.

Listy vstřícné, dlouze řapíkaté, dlanitě složené, 5 až 7 čtné, lístky přisedlé, obvejčité, na okraji pilovité, prostřední lístek větší než ostatní.

Květy v až 30 cm dlouhých latách, nejčastěji 5 čtné, zřídka 4 čtné, oboupohlavné nebo jednopohlavné, bílé, na bázi korunních lístků se žlutou, později červenou skvrnou. **Plodem** je až 6 cm velká ostnitá tobolka s 1 až 3 semeny (kaštany). Kvete v květnu.

Rozšíření a využití:

Aesculus zahrnuje 25 druhů, které rostou v Eurasii a v Severní Americe. Původní v jihovýchodní Evropě (severní Řecko, Albánie, Bulharsko), u nás často pěstován a velmi často i zplaňuje, takže může působit dojmem původního druhu. Vysazován je v parcích či alejích, ve své domovině roste zejména v horských a údolních lesích. Dřevo nachází uplatnění při výrobě nábytku a ve stavebnictví. Nektar květů je bohatý na cukr, důležitý pro včelaře. Látky v rostlině se užívají jako barviva. Celá rostlina (a nejvíce zřejmě semena) je jedovatá, hlavní (nebo jedinou?) toxickou látkou v jírovcu je saponin escin. Pro léčitelské účely se sbírají na podzim kaštany v době plné zralosti, květ v době plného rozkvětu a kůra na jaře z mladých větviček. Jírovcová droga má výrazný účinek na cévní stěny, které zpevňuje a zvyšuje jejich pružnost, dále působí protizánětlivě a tlumí otoky (zejména lymfatických žláz). Užívá se na křečové žíly, hemoroidy, bércové vředy, trombózy nebo při nedostatečném prokrvení končetin. Při předávkování se mohou projevit otravy, křeče, zvracení, průjem.

